

УДК 327(477)

Ірина Ільчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДОГОВІРНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ДВОСТОРОННЬОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

У статті проаналізовано процес формування договірно-правової бази двостороннього співробітництва між Україною та Республікою Польщею. Розглядається етап становлення міждержавних відносин, походження документів за відомчим принципом та хронологією.

Ключові слова: Україна, Польща, договірно-правова база, угода, декларація, українсько-польські відносини.

Основу сучасних міжнародних відносин у світі складають міжнародні договори. Для кожної новоутвореної держави питання договірно-правового оформлення із зовнішнім світом посідає одну з найголовніших позицій. Так, це було пріоритетним завданням, яке постало в 1990-х роках перед Україною і Республікою Польща. Розробка договірно-правової бази міждержавних українсько-польських стосунків виявилася процесом, який зазнав впливу демократичних змін у Центрально-Східній Європі. На сучасному етапі договірно-правова база між Україною та Республікою Польща налічує близько 150 міжнародних договорів, що належним чином регулюють більшість сфер українсько-польського співробітництва. Україна та Польща співпрацюють у політичній, економічній, науково-технічній, культурно-гуманітарній, освітніх сферах та транскордонні. Щодо політичної співпраці, то відбуваються зустрічі на рівні глав держав, на міжпарламентському рівні та на рівні глав урядів.

Метою даної статті є об'єктивний аналіз процесу формування договірно-правової бази двостороннього співробітництва між Україною та Польщею, звертаючи увагу на історичні та геостратегічні зміни в Центрально-Східній Європі. Зазначаючи, що відносини між обома державами почали будуватись на основі нових демократичних принципів: рівності суб'єктів міжнародного права, відмови від територіальних претензій та взаємної поваги до національних інтересів.

Серед науковців, які зробили внесок у вивчення окреслених питань можна виділити праці О. Знахоренко [5], С. Віднянського [6], А. Киридон [7], Г. Максак [9], Л. Чекаленко [23], М. Янківка [24] та інших.

Ще за часів існування Радянського Союзу українська та польська сторони почали будувати відносини в умовах неповного політичного суверенітету. Цей період називають підготовчим в українсько-польських взаєминах.

16 липня 1990 року Верховна Рада УРСР прийняла “Декларацію про державний суверенітет”, а 27 липня 1990 року Сейм Республіки Польща утвердив Ухвалу, в якій привітав прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет, як вираз прагнення України до незалежності. [22, с. 226]. В цьому документі, зокрема, зазначається: “Поляки, які свободу і незалежність Батьківщини вважають своїми основними цінностями, цілком розуміють той переломний момент в історії України, – сусіда, з яким бажають жити як рівні і близькі собі народи, а також розвивати співпрацю у всіх сферах життя. Наша епоха відкриває нову сторінку в історії Європи. Бажаємо народу українському аби ви могли вільно формувати власне обличчя, розкрили тисячолітні корені, зміцнити свою ідентичність і багату духовність та прагнути до процвітаючого майбутнього” [25].

І саме в цей період у посткомуністичній Польщі відбувався процес офіційного перегляду власної історичної політики щодо східних сусідів, насамперед щодо України. Так, 3 серпня 1990 року Сенат Республіки Польща видав Ухвалу, в якій дав політичну і моральну оцінку операції “Вісла”. У документі зазначалося, що “...комуністична влада, приступивши до ліквідації відділів Української повстанської армії, здійснила в той же час насильницьке переселення осіб, в основному української національності. Протягом трьох місяців було виселено з різних територій близько 150 тисяч чоловік, які були позбавлені свого майна, будинків і святинь. Багато років їм не давали змоги повернутися назад, а потім всіляко перешкоджали їхньому поверненню. Сенат Республіки Польща засуджує акцію Вісла, характерну для тоталітарних режимів, і буде старатися відшкодувати образи, що випливають з неї” [26]. Цим рішенням Сенат засудив операцію як несправедливий крок щодо українців і фактично визнавав часткову відповідальність польської сторони за акцію, організовану режимом Болеслава Берута [22, с. 224].

У відповідь 9 жовтня 1990 року Верховна Рада Української РСР оприлюднила заяву з приводу постанови сенату Республіки Польща від 3 серпня 1990 р. щодо акції “Вісла”. У заяві зазначалося, що народ України із розумінням сприйняв постанову сенату Польщі щодо осуду акції “Вісла”, здійсненої польським урядом 1947 р. Визнання сенатом протиправності цієї операції Верховна рада УРСР розцінила як серйозний крок до виправлення кривд, заподіяних українцям у Польщі. Одночасно відзначалося, що поляки так само зазнали в ті часи немало горя і страждань з українського боку. У заяві Верховної Ради Української РСР засуджувалися злочини сталінського режиму проти поляків [16]. Дані заяви стали першим кроком до українсько-польського примирення.

З осені 1990 року одним із ключових елементів політичної стратегії уряду Республіки Польща становила політика так званої “двоколіїності” (*dwutorowość*) східної політики. Усвідомлюючи глибину процесів розпаду, які в відбувались в СРСР, польський уряд вирішив, підтримуючи по-можливості якнайкращі стосунки з Кремлем, нав’язати і частково сформувати контакти з сусідами: Литвою, Україною, Білоруссю та Російською Федерацією. Тобто відбувався розвиток відносин одночасно з союзним центром і окремими республіками. У випадку з Литвою, яка ще в березні 1990-го року проголосила незалежність, відбувалося очікування повного офіційного й дипломатичного визнання. Але у випадку решти країн крок Польщі виглядав майже революційно. Перший візит міністра Скубішевського до Москви, Києва і Мінська восени 1990 року мав на меті підписання декларації про добросусідство. По-суті, ці документи були цілком банальними, однак вони підкреслювали статус міжнародного суб’єкта кожної з республік. І, зрозуміло, викликали глибоке незадоволення радянської компартії [3].

Таким чином відбувалося досить динамічно становлення договірно-правової бази українсько-польських відносин. Вже 13 жовтня 1990 року в Києві міністр закордонних справ Республіки Польща Кшиштоф Скубішевський і міністр закордонних справ Української РСР Анатолій Максимович Зленко підписали Декларацію про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. У статті з цієї Декларації записано: “Українська Радянська Соціалістична Республіка і Республіка Польща не мають одна до одної жодних територіальних претензій і не будуть висувати таких претензій у майбутньому. Існуючий між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Республікою Польщею державний кордон... сторони розглядають як непорушний тепер і в майбутньому і вважають це важливим елементом миру та стабільності в Європі” [1]. Сторони заявили про своє прагнення до утвердження добросусідських відносин, про підтримання і розвиток взаємовигідної співпраці.

Основою цих відносин, підкреслювалося, є принципи міжнародного права, суверенної рівності, непорушності кордонів, територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи кожної зі сторін. Україна і Польща заявили про свою повагу до прав людини й основних свобод, включаючи свободу думки, совісті, політичних переконань для всіх громадян обох держав, незалежно від раси, національності, мови, статі, майнового стану й релігії. У цьому контексті сторони висловилися за поліпшення становища національних меншин – української в Польщі та польської в Україні, розуміючи, що ці меншини, зберігаючи й розвиваючи національну самобутність, відіграватимуть істотну роль у зближенні обох народів. У Декларації зазначалося, що УРСР і Республіка Польща будуть усебічно заохочувати українсько-польські зв'язки, усвідомлюючи етнічну й культурну спорідненість українців і поляків та дбаючи про збереження позитивної спадщини їхніх багатотисячних взаємин. Сторони зобов'язалися сприяти об'єктивному інформуванню населення про процеси, що відбуваються в обох державах, культурному, науковому й гуманітарному співробітництву. Приділятиметься необхідна увага охороні пам'яток польської історії та культури в Україні й української історії та культури в Польщі. Країни також погодилися підготувати угоду про співробітництво в галузі молодіжного обміну, запланували розглянути питання про створення центрів інформації й культури, відповідно українського – у Варшаві та польського – в Києві. УРСР і Республіка Польща домовилися проводити консультації з усіх проблем їх двосторонніх відносин, співпраці на міжнародній арені, зокрема в загальноєвропейському процесі, в рамках ООН, інших міжнародних організацій, а також з міжнародних проблем, що є предметом заінтересованості обох держав [20]. Особливо важливим пунктом було проведення переговорів про обмін дипломатичними представництвами. Отже, можна констатувати факт про те, що даний документ містив усі ознаки міжнародного договору. Цей договір став одним із тих міждержавних угод, що заклали умови майбутнього широкого міжнародного визнання України. З позицій сьогодення результат здається досить скромним, але насправді це був великий успіх української дипломатії, тим більше зважаючи на факт системної протидії Міністерства закордонних справ СРСР і сильний тиск, який радянський уряд чинив на інші держави, переконуючи у недоцільності встановлювати дипломатичні контакти з Українською РСР.

Для офіційного Києва це був фактично перший документ, що легітимізував українсько-польські стосунки на рівні двох незалежних держав. І хоча перші варіанти проектів декларацій, що готувались у Києві та Варшаві, відрізнялись один від одного, все ж вдалося досягнути спільного бачення через узгодження змісту обох документів. Декларація була також схвально прийнята і в колах української опозиції, яка отримала офіційне підтвердження польської підтримки процесу побудови незалежної держави [24, с. 63].

Наприкінці жовтня 1990 року розпочалися передвиборчі перегони у Польщі. Вибори президента проходили у два тури. 22 грудня відбулася урочисте складання присяги новим президентом Польщі, лауреатом Нобелівської премії, Лехом Валенсою. Новим прем'єром за пропозицією Л. Валенси став Ян Кшиштоф Белецький. У складі уряду на своїх посадах залишилися Л. Бальцерович, К. Скубішевський, П. Колодзейчик, тому й уряд продовжував політику, започатковану попередниками [4, с. 664].

20 червня 1991 року Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук прийняв делегацію Сейму Республіки Польща, що перебувала в Україні з офіційним візитом. Обговорювалось питання поглиблення двохсторонніх політичних контактів [6, с. 269].

22 червня 1991 року в результаті візиту делегації Міністерства освіти України до Республіки Польща було підписано “Угоду про співробітництво молоді і молодіжні обміни” [19].

Міжнародна обстановка сприяла становленню демократичних засад у регіоні Центрально-Східної Європи. Значно прискорилися дезінтеграційні процеси в СРСР, особливо після перемоги на президентських виборах у Росії в червні 1991 р. Бориса Єльцина. Невдалий путч консервативних комуністичних сил в Москві 19–21 серпня 1991 р. прискорив розпад СРСР. 24 серпня про повний суверенітет оголосила Україна, а потім й інші республіки. В результаті підписання 8 грудня 1991 р. Біловезької угоди керівниками Білорусі, Росії та України (С. Шушкевич, Б. Єльцин, Л. Кравчук) Радянський Союз припинив існування [4, с.664].

Одразу після ухвалення Верховною Радою Акта про проголошення незалежності України українськими політиками було розпочато активну дипломатичну діяльність. Головним її завданням було налагодження конструктивних відносин з країнами-сусідами Центрально-Східної Європи. 6–8 вересня 1991 р. відбувся офіційний візит делегації на чолі з міністром закордонних справ Анатолієм Зленком у Республіку Польща. Слідом за цим 4 жовтня в Польщу поїхав прем’єр-міністр Вітольд Фокін. Метою цих візитів було обговорення широкого спектру важливих питань та підписання “Протоколу про консультації між Міністерством закордонних справ Української Радянської Соціалістичної Республіки і Міністерством закордонних справ Республіки Польщі”. У документі зазначалося, що “з метою вирішення питань, що виникають, регулярно проводити консультації з міжнародних, загальноєвропейських та регіональних проблем, що становлять взаємний інтерес, а також проблем двохсторонніх відносин на рівні Міністерств закордонних справ та інших рівнях” [12].

У результаті цих зустрічей Міністри закордонних справ Польщі й України підписали ще ряд документів, серед яких “Спільна заява про встановлення консульських відносин” [14], “Спільне Комюніке про встановлення ближчим часом дипломатичних відносин” [15], “Консульську конвенцію між Україною і Республікою Польща” [8] та “Угоду про торгівлю й економічне співробітництво” [18].

Ці документи сприяли узгодженню засад розвитку українсько-польських відносин на основі визнання суверенності обох держав, встановлення консульських відносин та потенційний перехід їх до рівня дипломатичних.

1 грудня 1991 року уряд України виніс питання про підтвердження Акта про незалежність на всенародне обговорення. Понад 90 % тих, хто взяв участь в референдумі, підтвердили акт. Одночасно з референдумом відбулися вибори Президента України. Перемогу отримав Леонід Кравчук.

Після грудневого референдуму розпочався процес міжнародного визнання України. 2 грудня Польща була першою державою, яка визнала незалежність України.

Одразу з оприлюдненням результатів референдуму щодо проголошення незалежності України, міністр закордонних справ Польщі Кшиштоф Скубішевський звернувся до польського парламенту з проханням визнати вибір українців. Не гаючи ні хвилини, протягом доби Сейм прийняв відповідну постанову [21].

Зі слів Тадеуша Івінського, депутата Сейму (Блок “Ліви та демократи”):

“Я добре пам’ятаю той день, коли на обговорення винесли проект постанови про визнання незалежності України, – 6 грудня 1991 року, тобто відразу після загальноукраїнського референдуму. У тексті були такі слова: “Сейм республіки Польща із задоволенням вітає в родині вільних народів незалежну Україну”.

Разом зі мною виступило ще декілька депутатів, і постанову було ухвалено. Результати голосування були такими: за – 360 голосів, проти – 5, утрималось – 16” [11].

Таким чином, Варшава стала першою у світі столицею, яка визнала незалежність України. Це була не просто заява, а впевнений політичний крок. Адже Польща була “між молотом і ковадлом”. З одного боку перебував захоплений постаттю Горбачова Захід, який не вітав формування нових держав. З іншого, Росія, війська якої перебували на території Польщі [21].

Ще 31 березня 1991 р. політичний консультативний комітет ОВД ухвалив припинити діяльність цієї організації. Незабаром перестала існувати РЕВ. Цим подіям передувала зустріч президентів трьох постсоціалістичних країн – Л. Валенси (Польща), В. Гавела (Чехословаччина) і Й. Антала (Угорщина) 15 лютого 1991 р. в угорському м. Вишеград, на якій підписано спільну декларацію про прагнення до інтеграції у європейські структури. Було започатковано Вишеградську групу, яка дала поштовх активізації політичного, економічного і культурного співробітництва трьох країн. У липні 1991 р. Польща приєдналася до групи держав, яка дещо пізніше отримала назву Центральноєвропейська ініціатива (Австрія, Чехословаччина, Югославія, Угорщина, Італія), що дало змогу активізувати співробітництво з її учасниками. [4, с. 665].

Українська сторона сподівалася на те, що зі здобуттям можливості провадити незалежну зовнішню політику Польща започаткує дружні й активні відносини з Україною. Але ці надії не виправдалися. Протягом 1989–1991 років Польща провадила політику, яка була компромісом між прихильниками “неопрометейвської” та “реалістичної” концепції східної політики. Цей період характеризувався становленням незалежної Української держави, формування двосторонніх міждержавних відносин, але зосередженістю польської політики на західному напрямі з актуалізацією проблеми регіональної безпеки у Центральній та Східній Європі [5, с. 94].

Важливим кроком у формуванні нової системи двостороннього співробітництва став перший офіційний візит Президента України Леоніда Кравчука до Республіки Польща, який відбувся 18–19 травня 1992 р. Під час цієї зустрічі між Україною та Республікою Польща було підписано важливий документ – “Договір про добросусідство, дружні взаємини та співробітництво” [23, с. 65]. У документі підтверджується непорушність кордонів, відсутність територіальних претензій однієї держави до іншої. Україна і Польща відмовляються від застосування сили у взаємовідносинах і не допустять, щоб з їх території виходила агресія проти іншої сторони. Держави взяли на себе зобов’язання співробітничати з європейськими структурами у справі роззброєння. Договором передбачалося широке політичне, економічне, наукове, культурне співробітництво, щорічні зустрічі міністрів закордонних справ [2, с. 12]. Також зазначалося, що країни “активно співпрацюватимуть у відповідних європейських механізмах та структурах на основі Заключного акта Наради з безпеки та співробітництва в Європі, Паризької Хартії для нової Європи... вживатимуть і підтримуватимуть заходи, спрямовані на збереження і розвиток позитивних традицій спільної спадщини, а також подолання упереджень та негативних стереотипів у відносинах між двома народами” [2, с. 12].

Під час візиту Л. Кравчука в 1992 році до Варшави було підписано низку угод і домовленостей, які створювали повноцінну договірно-правову базу польсько-українських торгово-економічних відносин.

Для налагодження міжрегіональних відносин 18 грудня 1992 року було підписано Угоду про співробітництво прикордонних воєводств-областей Польщі і України. В січні 1993 року Угоду про взаємне заохочення захисту інвестицій. У

червні між Урядом України і Урядом Республіки Польща було укладено угоду про залізничне сполучення через державний кордон.

Для ефективного впровадження в життя спільних документів було створено координаційні органи: Міжурядову українсько-польську змішану комісію з питань торгівельного та економічного співробітництва в січні 1993 року, Міжурядову Координаційну раду з питань міжрегіонального співробітництва в травні 1993 у складі двох комісій: з політичних питань та безпеки, а також у справах національних меншин.

12–13 січня 1993 року у Київ з робочим візитом прибула прем'єр-міністр Польщі Ханна Сухоцька. Були проведені переговори з Президентом України Л. Кравчуком, Головою Верховної ради України І. Плющем, Головою уряду України Л. Кучмою. Також відбулися зустрічі із представниками бізнесових та культурних кіл України [6, с. 270].

Прем'єр Ханна Сухоцька вперше з часу остаточного звільнення України з-під опіки Москви визначила відносини поміж Варшавою і Києвом терміном “стратегічне партнерство”, і відтоді він трактувався мало не як магічне заклинання, котрим обидві сторони зазвичай компенсували брак реального змісту політичних декларацій, що складаються на різних рівнях [10].

Продовженням політичного діалогу став візит Президента Республіки Польща Л. Валенси в Україну в 23–24 травня 1993 р., у ході якого був створений Консультаційний комітет Президентів України і Республіки Польща (ККП). До завдань Комітету, які обумовлювались у статуті, входило:

- обмін думками та інформацією з питань шляхів розвитку добросусідської співпраці і підготовки відповідних пропозицій для Президентів обох держав;
- сприяння реалізації домовленостей, досягнутих Президентами обох держав, спрямованих на поглиблення дружніх відносин між Україною і Республікою Польща;
- інформування Президентів обох держав про реалізацію українсько-польських угод;
- консультації з питань багатосторонніх та регіональних контактів, а також визначення напрямків співробітництва на міжнародній арені;
- стимулювання розвитку співробітництва в політичній, економічній, науковій, культурній та інших галузях, а також організація під егідою Президентів України та Республіки Польща конференцій та зустрічей, які сприятимуть зближенню народів обох держав [13].

Офіційно консультаційний комітет як своєрідний механізм “гарячої лінії” між президентами почав діяти за обопільною згодою керівників у квітні 1993 р., що було підтверджено відповідним протоколом, укладеним на тривалий час. Перше засідання комітету відбулося в Києві 24–27 травня 1993 р., в цей час було створено комісію експертів у галузі безпеки, економіки, гуманітарних питань. На другому засіданні, яке відбулося 24–25 листопада 1993 р. (м. Варшава), розглядалася доповідь комісії експертів з питань національних меншин. У галузі безпеки обговорено питання про створення зони стабільності та безпеки у Центрально-Східній Європі [23, с. 67].

Однак не всі пропозиції, які висували політики на засіданнях комітету, відповідали інтересам двох країн. Як наприклад, українська сторона запропонувала створити зону безпеки у Центрально-Східній Європі на базі ядерної зброї, яка була на території України. У Варшаві цю пропозицію, звану “планом Кравчука”, відкинули, тому що її реалізація завадила би вступу Польщі до НАТО і ЄС [21].

Під час проведення засідань роль головуючих неодноразово виконували з української сторони керівники Ради національної безпеки і оборони України, з польської – Бюро національної безпеки (BBN) [9, с. 17]. Першим вагомим

результатом діяльності Комітету стало підписання меморандуму про співпрацю між міністерствами оборони обох держав. Робота Комітету сприяла конструктивному обговоренню питань, пов'язаних із започаткуванням діяльності українсько-польського Форуму, поглиблення військового співробітництва між обома державами, зокрема шляхом проведення спільних військових навчань, а також створення спільних українсько-польських військових формувань, що мали брати участь у миротворчих операціях під егідою ОБСЄ та ООН.

Значне місце в роботі Комітету було відведене обговоренню проблем, пов'язаних з українсько-польським економічним співробітництвом, зокрема щодо вирішення завдань зі створення ефективної системи обміну відповідною інформацією, покращення системи взаєморозрахунків між Україною та Польщею, а також реалізації конкретних господарських проектів [24, с. 66–67].

15 лютого 1994 року Голова Верховної Ради України І. Плющ провів переговори з делегацією сейму Республіки Польщі на чолі з головою комісії у закордонних справах Б. Геремек. Сторони наголосили на важливості інтенсифікації зв'язків між парламентами двох країн як важливої складової українсько-польського політичного діалогу [6, с. 270]. Міністр закордонних справ Республіки Польща Б. Геремек зазначив: “Наш інтерес полягає в посиленні незалежності України та Білорусі, інакше Польща стане останньою фортецею “полем битви” між Сходом і Заходом, що було б для нас невігдно”. Тому в ході зустрічі було навіть висунуто ініціативу щодо включення України до франко-німецько-польської парламентської співпраці в межах Веймарської групи. Натомість, під час візиту-відповіді Міністра закордонних справ України А. Зленка до Варшави (21–22 березня 1994 р.) було прийнято Декларацію міністрів закордонних справ України та Республіки Польща про засади формування українсько-польського партнерства, де особливо наголошувалося на європейському контексті двосторонніх відносин [7, с. 2].

Зауважимо, що у другій половині 1993 р. польсько-українські стосунки увійшли в період зниження динаміки взаємних контактів і навіть їхнього охолодження, що тривав до кінця 1995 р. Причинами цього було усвідомлення польською стороною слабкості України й сумніви, що вона зможе зберегти незалежність, глибока економічна криза в Україні, зосередженість зусиль Польщі на вступі до західних структур безпеки, а також суперечливість поглядів української правлячої еліти на гарантування безпеки держави та відмову від ядерної зброї, негативне ставлення до розширення НАТО, що призвело до міжнародної ізоляції України [5, с. 94].

Позитивні зміни у відносинах між Україною і Польщею відбулися на початку 1995 р. Тоді, внаслідок зближення Мінська з Москвою, виникла загроза утворення російсько-українсько-білоруської вісі. У цій ситуації керівництво Республіки Польща дійшло висновку, що статус України є ключем для безпеки їх держави, незважаючи на те, чи входить остання до НАТО, чи ні. Відтоді Варшава активізувала свої відносини з Києвом. Польща активно підтримувала останню в її зусиллях щодо вступу в Раду Європи [17, с. 124].

Україну також цікавила повноцінна робота в структурах Центральноєвропейської ініціативи, асоційованим членом якої вона була з 1994 року. Польща, яка на той час головувала в ЦЄІ, підтримала це прагнення України під час зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів ЦЄІ у Кракові (квітень 1995 р.) і у двосторонніх українсько-польських консультаціях у Варшаві (липень 1995 р.) [7, с. 3].

У вересні 1995 р. Польща та Україна підписали угоду про створення євро регіону “Буг”, до складу якого увійшли колишні Холмське, Люблінське, Тарнобжезьке і Замостське воєводства Республіки Польща та Волинська область України. До цього євро регіону також були зараховані Брестська область

Білорусі, Більськоподільське воєводство Польщі та Сокальський і Жовківський райони Львівської області України [24, с. 67].

Також свідченням відновлення співпраці стала реактивація Консультативного комітету при президентах України та Республіки Польща, що припинив свою діяльність влітку 1994 р. [17, с. 124]. 27–28 вересня 1995 р. у Варшаві відбулося його засідання, де обговорювались проблеми розвитку транспортних систем “Балтика – Чорне море”, розвиток європейських регіонів, взаємодія у реалізації інтересів національних меншин [6, с. 271].

Отже, провівши аналіз українсько-польських дипломатичних і політичних відносин у першій половині 90-х років ХХ століття можна зробити висновок, що їх стан, інтенсивність і динаміка багато в чому залежали від геополітичних змін у Центрально-Східній Європі та зовнішньополітичних пріоритетів Києва та Варшави. Але, незважаючи на це, слід зазначити, що період з 1990 до 1996 року був достатньо насиченим щодо формування договірно-правової бази українсько-польських двосторонніх стосунків. Відбулося поглиблення політичних, економічних, гуманітарних взаємозв'язків між Україною та Польщею. Необхідний для обох сторін процес створення та розширення механізмів політичних консультацій і побудови інфраструктури взаємних стосунків тривав фактично до 1996 р., а результатом його стало близько 70 міждержавних угод та договорів.

Тому, на нашу думку, не можна цілком погоджуватись з трактуванням початкового періоду формування українсько-польських взаємин у ранзі незалежних і рівноправних держав як суто “романтичного”. У цей період активно велася легітимізація українсько-польських контактів, відбулося встановлення контактів, “відкриття” України для широкого загалу польської політичної еліти та обопільне вивчення потенційних можливостей для співробітництва. Варшава входить до числа перших східноєвропейських столиць, що почали активно розвивати договірно-правову базу двосторонніх відносин із Києвом.

Список використаних джерел

1. Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_176
2. Договір між Республікою Польщею та Україною про добросусідство, дружні відносини і співробітництво // Політика і час. – 1992. – № 7–8. – С. 12–17.
3. Закордонна політика Польщі: цілі і очікування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/765/>
4. Зашкільняк Л. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 752 с.
5. Знахоренко О. М. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах / О. М. Знахоренко // Історичний архів. Наукові студії: Збірник наукових праць. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2008. – Випуск 2. – С. 90–98.
6. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991 – 2003) / Відп. ред. С. В. Віднянський – К.: Генеза, 2004. – 616 с.
7. Киридон А. Україна-Республіка Польща: етапи, реалії та перспективи відносин / Алла Киридон. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/ukrajina-respublika-polshcha-etapi-realiji-ta-perspekt/>
8. Консульська конвенція між Україною і Республікою Польщею. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_008
9. Максак Г. Україна – Польща // Геннадій Максак. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/10249.pdf>
10. Мруз М. Польсько-українське стратегічне партнерство і програма Східного Партнерства у контексті відносин Варшава-Київ. Спроба оцінки і перспективи на майбутнє / Мачей Мруз; пер. І. Коноваленко // Східне Партнерство та ідея європейської інтеграції. Можливості, обмеження і сфери співробітництва з точки зору Польщі і України: матеріали міжнародного експертного “круглого столу” (м. Київ, 23 листопада 2010 р.) Фондація “Форум Східної Політики”. – Вроцлав, 2010. – С. 25–40.
11. Парламенти світу. Польща // Віче. – 2008. м – № 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/947/>
12. Протокол про консультації між

Міністерством закордонних справ Української Радянської Соціалістичної Республіки і Міністерством закордонних справ Республіки Польща. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_010 13. *Протокол* про створення Консультатійного Комітету Президентів України та Республіки Польща. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_228 14. *Спільна заява* про встановлення консульських відносин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_179 15. *Спільне Комюніке* про встановлення ближчим часом дипломатичних відносин. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_003 16. “*Ти не згасла, зоре ясна*” – 24 роки тому українці і поляки зробили крок до примирення. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/history/_ti-ne-zgasla-zore-yasna-24-roki-tomu-ukrayinci-i-polyaki-zrobili-krok-do-primirenyya/585534 17. *Трофимович В.* Політичні відносини України і Республіки Польща. 1991 – 2010 рр. / Володимир Трофимович. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/879/1/11.pdf> 18. *Угода* між Урядом України і Урядом Республіки Польщі про торгівлю та економічне співробітництво. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_019 19. *Угода* між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і урядом Республіки Польща про співробітництво молоді і молодіжні обміни. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_176 20. *Україна* в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 2. Предметно-тематична частина: Д–Й / Відп. ред. М. М. Варварцев. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2010. – 252 с.]. 21. *Україна – Польща 20 років партнерства.* – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2011/08/110822_independence_poland_it.shtml 22. *Хакула Л.* Україна й українці в офіційному та медійному дискурсах сучасної Польщі (перша половина 1990-х років) / Любомир Хакула // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Збірник наукових праць. – Випуск 3–4. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2010–2011. – С. 222 – 232. 23. *Чекаленко Л.* Україна і Республіка Польща: від історичних стереотипів до стратегічного партнерства / Людмила Чекаленко // Зовнішні справи. – 2010. – № 3–4. – С. 26–31. 24. *Янків М.* Україна і Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат / Мирон Янків. – Львів: Світ, 2011. – 398 с. 25. *Uchwala* Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 lipca 1990 r. Do Narodu Ukraińskiego z okazji proklamowania suwerenności państwowej Ukrainy. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ksi.home.pl/archiwaprzelomu/obrazy/AP-6-1-1-29_43.PDF 26. *Uchwala* Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 sierpnia 1990 r. W sprawie akcji “Wisła”. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ksi.home.pl/archiwaprzelomu/obrazy/AP-6-1-1-30_44.PDF

Ирина Ильчук

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ДОГОВОРНО-ПРАВОВОЙ БАЗЫ ДВУСТОРОННЕГО СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ УКРАИНОЙ И ПОЛЬШЕЙ

В статье проанализирован процесс формирования договорно-правовой базы двустороннего сотрудничества между Украиной и Республикой Польша. Рассматривается этап становления межгосударственных отношений, происхождения документов по ведомственному принципу и хронологии.

Ключевые слова: Украина, Польша, договорно-правовая база, соглашение, декларация, украинско-польские отношения.

Iryna Pchuk

FEATURES OF FORMATION LEGAL BASE OF BILATERAL COOPERATION BETWEEN POLAND AND UKRAINE

The paper analyzes the process of establishing the legal framework of bilateral cooperation between Ukraine and the Republic of Poland. We consider the stage of international relations, the origin of documents on departmental lines and chronology.

Key words: Ukraine, Poland, legal framework, agreement, declaration, Ukrainian-Polish relations.